

KÁLLÓ ÉS SZATHMÁR ÖRSÉGÉNEK PANASZAI. 1631-BEN.

I.

Mi Nagy Kállóban lakozó vitézlő és nemes rend egész váarasul, mi okokra nézve kellett Palatinus urunkhoz ő nagyságához és Generalis urunkhoz ő nagyságához bizonyos követeinket felküldenünk, főkapitány urunkkal ő nagyságával vicekapitány urunkat, *Székelly Péter urat*, Ő felsége lovas hadnagyát, *Vonsza István* gyalog hadnagy több atyánkfiaival együtt.

1.

A kállai vitézeknek az ő nagy romlások és pusztulások. És nemcsak most, de ennek előtte, a mikor *Nagy András* feltámadott vala a hajdúsággal, akkor is Kállót megszállotta vala, várossát többől kiegészítte, nyolczezer marháinknál többet hajtottak el a hajdúk; most is városunkat jobb részére mind elégették, most is hajtottak el hatezer marhánkat. A mi kegyelmes koronás királyunk hűsége mellett ilyen nagy károkat szenvedtünk. Kiért könyörgünk Ő felségének a mi kegyelmes urunknak, koronás királyunknak és nagyságtoknak: ő felsége kegyelmesen provideáljon és Nagyságtok; mert Kálló immár ezzel háromszor égett el. A mi sok kárunkról ő felsége Nagyságtokkal együtt provideáljon.¹⁾

¹⁾ A nádor siet *sajátkezűleg* rávezetni az *eredeti* folyamodásra megnyugtató határozatának fogalmazatát; pontról-pontra. *Ad I.*: «Nyilván vagyon nálunk Kálló városának gyakori pusztítása, és lakosinak is sok szenvedések, kiről — Isten megtartván bennünket — úgy akarunk ezután gondot viselnünk, és igyekszünk ő fölségét is informálnunk, hogy mind a helyre s mind annak lakosira más tekintet és gondviselés legyen.»

2.

A vár is mind elpusztult, mind bástyái és kazamátái, palánkja. Húsz embernek való ház jó nincs a várban. Annak megépítésére ő felségének szorgalmatos gondviselése legyen mindjárt ezen fűvön, es vitézljő rendet ő felsége itt annyit tartson, hogy ő felsége kárt ne valljon. *Fizetett népet tartson*, a kinek hórul-hóra megjárjon fizetése. Mert minket eddig is azzal orozáztak az ő felsége szolgálói, hogy Kállónak sok földje, rétje vagyon, abból is élhetnek a kállolaiak. Pedig szomszéd nemes emberek földét szántják kilenczedében s úgy élnek.

De immár most marhánk nincsen. Koldussá löttünk. Sokan búcsúznak. Azt mondják ők oda mennek, a hol helyet találnak. Sőt *Kállai Miklós* uramtól földet veszünk esztendőnként, azon jártatjuk marhánkat. Illyen állapottal élünk mi itt Kállóban. Erdőt pénzen veszünk.¹⁾

3.

Kálló várát és a Huszár-várát nagyságtok elrendelje, hány vármegyék építsék.

Mert ennek előtte Szabolcs vármegye építette. De annak is jobb részét elfoglalák innét. Egyik része Szent Marton volt, az sem építi.

Annak felette Bereg vármegye is építette; de annak felét is vagy nagyobb részét Munkácshoz foglalták.

E két vármegye nem elégséges Kálló építésére; hanem ehez Nagyságtoknak országúl kellene hozzányúlni, nekünk pedig sem erdőnk, kivel épithessük mind a várát és házainkat; ebből Nagyságtok minket informáljon kegyelmesen. Ezer embernek is adhatnánk itt dolgot egy hónapig.²⁾

¹⁾ «Erre jutván Hazánk igye, hogy magunk nemzete sőt ugyan hazánkíai ellen is köll végházainkat és abban levő vitézljő népet erősítelnünk: meg fogja tapasztalni kegyelmetek, hogy olly gondviselés is leszen ennek utána fűzetésből és egyébből is arra a helyre, akin meg fog nyughatni.» (*Eszterházy Miklós nádor szeljegyzete.*)

²⁾ «A Huszár-várról is bizonyos rendelés leszen, s a városnak is az ő állapotjáról. S ím szinte előttünk leszen a gyűlés napja is, a hol minden

4.

Az itt való lovasnak és gyalognak fizetése különben legyen hogynem mint ennek előtte; azon könyörgünk Nagyságtoknak, hogy a lovasnak járjon egy-egy óra négy magyar forint, a gyalognak három, tizedesnek négy.

Nagyságtok minekünk megbocsásson, ezek ugyan protestálnak, hogyha úgy leszen a fizetés mint ennek előtte, esztendőben három vagy négy óra ha fizettek.

Ők egy általán véggel elégtelenek a szolgálatra. Mert immár Kálló oly állapottal vagyon: *mind török ellen, s mind Erdély ellen s mind hajdú ellen a Tiszán innen ez a portus.*¹⁾

5.

Azt kívánjuk mi kállai tisztviselők, hogy a végháznak az ő elpusztult, romlott állapotját mi se írásunkkal, se szóunkkal Nagyságtok előtt meg nem tudjuk describálni; hanem Palatinus urunknak és Generális urunknak ő nagyságának azon könyörgünk, tisztek szerint ő nagyságok jöjjen be Kállóba. Ő nagyságok magok lássák meg ennek a végháznak pusztult állapotját. És a Huszár-várat is ő nagyságok magok fundálják meg, mennyire hagyjuk és mi formán építsék. Mert mi protestálunk Nagyságtok előtt, az ő felsége kassai kamarája előtt, hogy ha a végháznak valami kára következik: se ő felsége a mi kegyelmes koronás királyunk előtt, se az Ország előtt mi okai ne legyünk. Kit Isten eltávoztasson, ha valmi szerencsétlenség esik pusztulása miatt és gondviseletlen állapot miatt a végházon.²⁾

állapotjáról Kállónak magunk fogunk az Ország előtt ezeknek sollicitálásán lennünk, s a szerint Ő fölsége előtt is. S megnyughatik rajta, hogy hátrább nem marad másnál kegyelmetek, sem a kegyelmetek helye.» (*A nádor s. k. jegyzete.*)

¹⁾ «Egy végháznak füzetését mások füzetésétől különben rendelni csak confusio volna, s arra nehéz leszen vagy ő fölségét vagy az Országot venni. Hanem, hogy a rendelt füzetés ezután megjárjon, minden tehetőségünkkel azon leszünk.» (*Szeljegyzet. A nádor saját kézírása.*)

²⁾ «Magunk érkezünk-e bemennünk, nem e? nem tudhatjuk.

De ha mi nem is, talán Generalis uram meg fogja láthatni a helyet,

6.

Nagyságtok mi közinkbe a végháznak látogatására mást ne küldjön; hanem ha Palatinus urunk ő Nagysága maga nem jöhet, Generális urunk ő nagyságának könyörgünk és intjük is — tiszte szerint — maga jöjjön be. Mert ő nagysága nélkül senki itt semmit végbe nem vihet; mert mi itt olly szegénységgel vagyunk, sok vagyon közülünk, a kinek egy darab kenyere sincs. Nyolcz hónapja leszen, mióta az ellenség körülfogott bennünket, és a Kéri János hada is mindenünkből kiélt.¹⁾

7.

Itt puskaporunk is a végházban nincsen. Régen kérünk; nem adnak. Kötelet kérünk, vasat kérünk; nem adnak, a mely kötellel palánkfát kellene leeresztenünk. Mi reánk nincs semmi gondviselés. Ha Generális uram ő nagysága parancsolja is: nem adnak. Csak az Úr Isten tudja, e mostani állapotban is mint voltunk.²⁾

8.

A búza- és bárány-dézmá, ennekelőtte is a ki Nagy Kálló várához való volt, úgymint Nagy Kálló járása, Nádudvar járása és Kis-Várda járása, ezeket is nem a végbelieknek hagyják dézmálni avagy arendálni; azonkívül a Kászon járásbeli bordézma, azt is annak előtte ide Kállóba szolgáltatatták, és a vitézeknek szolgálatjában egy gönczi félfát tizenkét forintban adtanak a régi szokás szerint, de immár azt is elvevék tőlünk.

Annak előtte, régi Császárok ideiben, Nagy-Mihály járásából

kit — amint föllebb is íránk — oly rendbe akarunk ezután vennünk, hogy mind az országnak s mind ő fölségének derekas szolgálatot tehessünk belőle.» (*A nádor s. kezű jegyzete.*)

¹⁾ «Amint íránk — *jegyzí meg ide vonatkozólag a nádor*, — ha magunk nem mehetünk is, oly rendelést teszünk, akin meg fog nyughatni kegyelmek. Nyolcz hónapja lehet a hajdúk ellenkezéseknek, de talán nem mutaták mindannyi üdő alatt ellenségnek magokat.»

²⁾ «Az ott való pattantyúsok beadták a fogyatkozásokat, s azon leszünk, hogy gondot viseljünk reá; s vagyon Generális uramnak is arra való hatalma, hogy tehet efféle fogyatkozásokról.» (*A nádor s. k. jegyzete.*)

mind búza- és bor-dézmát ide Kállóba szolgáltatták, Szobráncz járásából a szerint, Kapos járásából is ide szolgáltatták mind búza- és bor-dézmát, azonképpen Kis-Tárkány járásából és Bodrogközből.¹⁾

E felől is akarunk Nagyságtoknak emlékezni: Vannak egynehányan kállai fiak a más párton levő hadakban, kiknek mind atyjok és anyjok itt városunkban közöttünk lakik, és örökségek itt vagyon. Kik miatt sok bosszút és kárt is vallottunk, mivel ide reánk hadakoztanak.

Nagyságtoktul ebből is informatiót kívánunk, mit kellessék ezekkel is cselekednünk²⁾

9.

Erről is könyörgünk Nagyságtoknak: Gabonát minden helyekben a végházakban a régi szokás szerint nyolczvan-nyolczvan pénzben adtanak. Ugy is adják más végházakban. Minekünk pedig egy-egy forintban akartak ez idénn is adni.

Az árpa a regi szokás szerint hatvan pénzben járt. Nekünk pedig nyolczvan pénzben adták.³⁾

Ezen is könyörgünk Nagyságtoknak, hogy a Czaybertnek⁴⁾ és mellette levő pattantyús társainak, ácsoknak, kovácsnak és lakatosnak, fizetések hóról-hóra mint ennek előtte régi császárok idejében, megjárjon; mert azok is felette fizetetlen állapottal vannak, és régtől fogván nem fizetnek nekik.⁵⁾

Minekünk kegyelmes Urunk! megbocsásson Nagyságtok; mert mi szolgálak vagyunk, a míg az ő felsége kötelességében és Nagy-

¹⁾ «A dézma dolgáról ő fölségének más rendelése vagyon, mellyet a kamarától meg fog érteni kegyelmetek.» (*A nádor jegyz.*)

²⁾ «Ezeknek az ő dolgokról és állapotjokról ez után tanúsága leszen kegyelmeteknek.» (*A nádor jegyz.*)

³⁾ «A mikor kegyelmeteknek egy-egy forintban adták a gabonát, másoknak is úgy adták. Kit az időnek köll inkább tulajdonítani, hogysen a kamarásoknak.» (*A nádor jegyz.*)

⁴⁾ Czaybert=Zeugwart.

⁵⁾ «Ezeknek fizetésekben, ha mi fogyatkozás eddig esett is, azon köll lenni, hogy ezután ne legyen; mivel tudó dolog: ezek nélkül jó állapottal a végház meg nem maradhat.» (*A nádor jegyz.*)

ságtok kötelességében vagyunk, mi azzal tartozunk Nagyságtoknak megjelenteni a végháznak pusztult, romlott állapotját, és e szegény végbelieknek az ő nagy fogyatkozásokat; hogy mi jövőben is Nagyságtok előtt, kit Isten eltávoztasson, ha mi szerencsétlen állapot lehetne bennünket, ment emberek lehessünk mind ő felsége előtt s mind pedig Nagyságtok és a nemes Ország előtt. Actum Kálló die 9. Aprilis. Anno 1631. Kálnagi Mihály főporkoláb s. k. (P. H.) Babay István lovas hadnagy s. k. (P. H.) Kovács János gyalog hadnagy s. k. (P. H.) Tóth Imre nemes hadnagy s. k. (P. H.) Kálmán János hajdú hadnagy s. k. (P. H.)

A kállai vitézek panaszíratának befejező passzusa már nem tetszett az erélyéről ismert nádornak.

Nem is hagyta szó nélkül.

Míg előbbi megjegyzései tisztán megnyugtató czélzatuak: végső észrevétele már inkább szelid rendreutasítás.

«Az ilyenén protestáció — úgymond — nem végbelieket, hanem pörösöket illet. A vitézlő ember tartozik utolsó püheneseig urának s országának szolgálni s *a többiben ment ember*. Egyébaránt fogyatkozást tesznek a szolgálatban s gonosz nevet csinálnak magoknak. Mi mindazáltal semmi alkalmatosságot el nem mulatunk, hanem minden úton segíteni kívánjuk kegyelmeteket.

* * *

Kaptak-e a szathmáriak ilyes, vagy hasonló resolútiót: iratainkból meg nem állapítható. Kérelmüket ők főkapitányuk által, szolgálati úton juttatták az ország nádorához, sérelmeiket egy rövidke emlékiratban foglalván.

II.

Memoriale: arról, hogy minemű dologból kell Nagyságnak Palatinus urunknál ő Nagyságánál a *Szathmári vitézek mellett* instálni.

1.

Minthogy az ő felsége kegyelmességéhez inkább a böcsöletert és oltalomért ragaszkodtunk, minemű megbántásink legyenek

a város biráitól, hogy ő Nagysága kegyelmesen az elébbeni boldog emlékezetű kegyelmes Császáraink és Kapitányink idejében levő immunitásokban és szabadságokban megtartatván, mostan is kegyelmesen parancsoljon az ott való biráknak, semmi úton azok felett ne háborgathassanak, és az ott való fő- és vicekapitányoknak parancsoljon, hogy oltalmazzanak meg bennünket, *authoritást adván ő nagysága nekik*, melyeket ő Nagyságának kevés szóval declarálnunk is kell:

Első, hogy illetlen adózással bántanak bennünket; mert némellyikünket öt forinttal, kit négygyel taxálnak. Úgy annyira, hogy az egész taxájakat csaknem mi rajtunk extorqueálják, melynek ha mi kicsiny residuitását nem praestálhatjuk is, az isteni szolgálattól is eltiltanak bennünket, feleségünk, gyermekünk, ha megtalál halni, nem hagynak harangozni nekik.

Második, hogy a mit ők imponálnak: magok erejével mindjárt megzalogolják közölünk, valakit akarnak.

Harmadik, hogy város szeriben is szolgáltatni akarnak bennünket.

Negyedik, hogy házokra is szabadossan és szállásokra a bíró maga hatalmával reájok küldvén (*az őrségbeliekre*), verik, vagdalják valamint szeretik őket, a mely dolgot Nagyságod ott létében is cselekedtenek.

Ötödik. Ha város szeriben való szolgálatot nem praestálunk, magunkat mint valami publicus malefactorokat, tűztől, víztől, közönséges társaságtól eltiltanak, marhánkat csordájokból kiverik, a melyet az elmúlt esztendőben meg is cselekedtenek némelyekkel úgyannyira, hogy az ő felsége szolgálatját kényszeredett is némelyik elhagyni.

Ő Nagyságának Nagyságod által ezen könyörögnek: Ő nagysága ezeket a szokatlan dolgokat kegyelmességéből vegye el rólok, mert alioquin lehetetlen dolog, hogy ilyen nagy iga alatt az ő felsége szolgálatjának megfelelhessenek.

A meglett patratumokról is pedig az ő felsége ott való udvarbirájának parancsoljon, hogy igaz törvényt adminisztráljon és exequáljon, holott az ő felsége szolgálainak tisztviselői is mindenkoron készek az ő kívánságokra törvényt szolgáltatni.

2.

Hogy ő nagysága fizetésünk felől kegyelmesen provideáljon kegyelmesen gondolkodván fogyatkozott állapotunkról, holott ez a hely egyebütt való végházainál ő felségének sokkal szűkebb, és a katona semmi majorságot nem tehet; hanem a mint commissarius urak ő nagyságok offerálták magukat, *hóról-hóra való fizetésünkre* legyen kegyelmes gondja.

3.

Útra való költségünket — mint annak előtte való időkbén — az ott levő udvarbírájánál ő felségének adassa meg.

4.

Hogy a Szakmárhoz való dézmáknak administrálását az ő felsége lovasrend szolgálóinak azon reversálissal, a melylyel szokták administrálni, parancsoljon kegyelmesen osztogatni; avagy ha mikor árendába adják is, ha kiknek azok közül elégségek leszen, azoknak osztassék: ha mi kicsiny segítségecskével magoknak lehetnek az ő felsége szolgálatjában, legyen azoknak, hogysé másoknak.

Az őrség ez emlékiratához *Zoltán Ferencz vicekapitány* a maga részéről külön beadványt csatolt:¹⁾

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak az elmúlt időkbén hozzám mutatott kegyességét alázatosan vevén, meg szolgálom: hogy tudni illik kegyelmességéből két hópénzt rendelt volt, a melyeknek egyikét megadták, a másik restál. Kérem Nagyságodat mint kegyelmes uramat, parancsoljon a kamarára, valamelyik harminczadról deputálják ki, és a felét, mivelhogy mindenféle buzámát, gabonámát az ellenség egy marokig elprédálta, a mely búzát porta után administráltak, adasson egy hó búzát, melylyel sustentálhassam magamat. Mely Nagyságod kegyét szolgálhassam meg Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak.

¹⁾ Humillima *Supplicatio Egregii Francisci Zoltán* arcis Szathmárisensis vicecapitanei; & *Memoriale* pro Vicecapitano Arcis Szathmár.

Nagyságod az én állapotomról Palatinus uram ő Nagysága előtt emlékezni ne feledkezzék, es azt minden alkalmatossággal promoteálni maga jó igéreti szerint (kiben én igen tökéletesen megnyugodtam) voltaképpen véghezvinni szorgalmazatosan igyekezzék: igen nagy bizodalommal kérem.

Derekas állapotomban való promotiómat, kivel mind e mostani az én kegyelmes uram ő felsége szolgálatjáért való nagy kár-vallásom helyben állattathatnék (bár mindenestül ne, hanem csak rész szerint), mind magam kicsiny állapotocskámban az ő felsége szolgálatja után mind becsületemben s mind értékemben nevedvén öregbülhetnék: hogy ő nagysága Palatinus ne felejtse, ő nagyságának gyakran eszébe kell juttatni. Mely promotió minemű és honnan legyen: én 'abbul ő nagyságának nem praescribálok, hanem bízom csak az ő nagysága kegyelmes jó akaratjára, elhívén bizonyosan, hogy abban meg nem fogyatkozom; kiért én is az én kegyelmes uramnak ő felségének s mind ő nagyságának mindholtom napjáig igaz hűséggel akarok szolgálni.

Hogy az ő felsége szolgálatjának jobb móddal megfelelhessenek, Nagyságodat kérem, törekedjék és ugyan effectuálja is Palatinus uramnál ő nagyságánál: ő nagysága kegyelmességéből méltóztassék személyemre való fizetésemet, az ötven-ötven forintot egy-egy óra elrendelni akár a szathmári, akár a szőlősi, avagy károlyi harminczadosoknál, kik közül akármelyikére méltóztassék egy erős parancsolatot adni, hogy míg én ő felsége szolgája leszek, tartozzék az ötven forintot személyemre minden óra megadni; de bár a szőlősi harminczadról deputálná ő nagysága, mivel az itt való harminczadról a pattantyúsoknak fizetnek, avagy a munkácsiról.

Nagyságod törekedjék ezen is ő nagyságánál Palatinus urunknál: ő nagysága kegyességéből méltóztatnék asztalomra énnekem valami bort, buzát, zabot, bárányt, verő ártányt annuatim rendelni, kiről ő nagysága kegyelmesen patens mandátumában parancsolna mind a mostani és következő udvarbíráknak, hogy énnekem annuatim megadjanak az ő nagysága rendelése szerint. Kiről nekem is méltóztatnék ő nagysága kegyelmesen donatiót adni. Énnekem ezelőtt is a megholt fejedelem idejében járt efféle élésem asztalomra; azzal segítettem asztalom tartását.

*

*

*

Az előrebecsátottak nyomán megejtett vizsgálat eredményeit tárja fel az itt közlendő két előterjesztés.

A) Szathmáron a folyó 1631-ben talált hiányok.¹⁾

Primo: A Czÿaik-háznak²⁾ hogy mindennemű szükségit Nagyságod helyben állassa, igen-igen szükséges; mely in omni genere pusztá.

2-do: A vár árkanak megtisztítására, hogy Nagyságod a kamarának committáljon, igen-igen szükséges; mely úgy lehet meg, ha tó-ásókat fogadnak reá.

3-tio: Hogy a város Császáz urunk'ő felsége szükségére, úgy mint a Cÿaik házhoz és egyéb mindenféle külső dolgokhoz, melyeket ab antiquo fizetés nélkül præstáltak, hogy ennek utánna is azont, ad requisitionem capitaneorum et officialium Suæ Majestatis, debito modo præstáljanak, hogy Nagyságod in severe injungálja a városnak, kiről, hogy in patenti mandatumot is adjon a tisztviselőknek erősségekre: igen kívántatik, holott semmiféle míves ember az ő felsége szükségére csak egy szeget is fizetés nélkül csinálni nem akar.

4-to: Valami sugár taraczkok kívántatnának a várba, mivel a benne levő lövészerszám sem sok olyan helyben; a ki vagyon is pedig, igen öregek és nem alkalmatosak, hogy minden aprólékos dologra löjjenek velek.

5-to: Gyalog zászlók is kívántatnának, mivel a ki vagyon is, még Bethlen Gábortól maradott; illetlen pedig a mi kegyelmes Urunk vitézinek, ellenségétől maradott zászló alatt járni.

6-tc: Réz dob is igen szükséges a várba, mert a ki vagyon, nemsokára annyiba jut úgye, hogy bőrrel kellésék foldozni, *mint a golopi harangot.*

7-mo: Hogy a vitézljő rendet Nagyságod a város botja alól kivegye és annak felette, hogy a városnak a tisztviselőkötől dependen-

¹⁾ Defectus Arcis Zatthmariensis in præsentí Anno 1631. exactissime compertus.

²⁾ Fegyvertár=Zeughaus.

tiája legyen: igen-igen szükséges Nagyságodnak megparancsolni. Mert immár annyiba jutott a tisztviselőknek állapotjuk, hogy majd semmit sem parancsolhatnak, sőt nem is mernek parancsolni a városbelieknek. Ha parancsolnak is pedig, semmit sem adnak rajta. Sőt a ki nagyobb, bár valaki a városbeliek közül az ő felsége maga méltósága avagy személye ellen cselekedjék valamit is, meg nem büntethetik, minden útakon és módokon oltalmazván azt; melyben teszen akadékot a tisztviselőknek az ő felsége kamarája is, pártjokat fogván a városbelieknek.

Igen szükséges Nagyságodnak abban is limitatiót tenni, hogy az ő felsége szolgálát (ha úgy kelletik is lenni), mennyire taxálhasák a városbeliek az ő szokott adójokban. Holott pro suo libitu annyira taxálják őket bosszúságokból, hogy csaknem az egész adójokat ő rajtok szedik ki; eröltetvén azonkívül is minden közönséges közikben való szolgálattal. Melyben ha mit elmúlatnak, vagy hogy nem praestálhatják, mindjárt excommunicatióra mennek; és eltiltván őket tüztől, víztől, embereknek társaságától, ha kinek holta történnék is vagy magának, vagy háza népének, a harangkötelet is felkötik és nem hagynak harangozni nekik. Az is igen illetlen, hogy az ő felsége vitézi, ha mit találnak vétetni, nem várván a törvénytől, propria sua autoritate, a városbeliek házokra mennek, és ott a mint szeretik verik, vagdalják és bosszújukat töltik, a mint csak in recentiis megtörtént; mely ő felsége katonája talán eddig meg is holt.

B) *Memoriale.*¹⁾

Mely veszedelmes legyen e végházra azoknak a városoknak annyira való szaporodása: Nagyságod megítélheti, holott — a mint Nagyságodnak is mondtam — *ötezer* ember nem sok ha kitámadhat belőlle, és a végháznak kapuját alkalmasint beteheti, kevés lévén a praesidium.

Annak pedig taxája feljebb ugyan nem megyen a *négyszáz*

¹⁾ Mindannyi a *kismartoni főlevéltárban*: Quærimoniæ militum Kálló et Zathmár, cum instructione, ad dominum Palatinum delatæ.

forintnál. És a várhoz is semminemű extraordinario opere nem segítenek.

Azzal, a mi ezt nézi, úgy értem, tartoznának, hogy a vár szükségére való élést betakarítanak. De most praestálják-e vagy sem: nem tudhatom. Azért, hogy Nagyságod mind taxájakat augeálja, mind pedig a várhoz való szolgálatjokban valami rendet szabjon, igen szükségesnek ítélem.

A tisztviselők autoritásoknak helybeállatása is szükséges; mivel — a mint a magok jegyzésekből is kitetszik — a város népe közül ha ki az ő felsége méltósága ellen vét is, hozzá nem mernek nyúlni, a kamara is pártjokat fogván.

A czaigháznak defectussit restaurálni, porral, ónnal, vassal, fenyőszurokkal, ásóval, kapával, kötéllel, lánczczal, és egyéb ahoz való eszközökkel, a holott efféle vagy egy csepp sincs, vagy igen-igen kevés.

Pattantyúsok is igen szükségesek, mert mind rosszak.

Az udvarbírónak változása szükséges.

A vicekapitány háza szintén omlófélben vagyon; az udvarbírónak parancsolni kellene, hogy megcsináltassa.

A kétszáz gyalog közzé íratnak be: a praedikátor, mester, harangozó, tömlöcztartó, kertész, hadnagyoknak inasi, czeigbortnak inassa, a szerint czeigbortnak fiai, a kik soha nem strázsálnak, sem nem szolgálnak.

Egy viceporkoláb híja is vagyon, a melyre *Gerseni György* nevű embert commendál a vicekapitány.

Könyörgenek azon a *szakmári katonák* fejenként Nagyságodnak, hogy régi szokásokat méltóztatnék helybeállatni: hogy mikor az ő felsége dolgába valahova küldötték, költséget adtak nekik. *Kolosvárig és Kassáig három forintot*, közelb földön kevesbet.

Profontháznak, kemenczéknek megépítése szükséges.

Honnan lehessen a várban repositum: arról Nagyságodnak gondolkodni igen szükséges.

DR. MERÉNYI LAJOS.